

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Napačna smer politike

V povojni dobi smo doživljali poseben pojav strankarske politike, ki je počasi zatemnjeval pravi pojem demokracije. Posledica temu je, da danes na dolgo in široko razpravljamo o pojmu demokracije in da vsak hoče biti na zunanji pristaš demokracije, čeprav je njen nasprotnik. Na ta način je demokracija miselnost izgubila mnogo na svojem ugledu, kar je v časih, v katerih živimo, za posamezne narode lahko usodepolno. Iz današnjih razmer, v katerih živimo, sta mogoča samo dva izhoda: ali fašizem, to se pravi absolutna moč in vodstvo politične stranke, ki pretrga z vsako še tako majhno demokracijo, ali pa popolna demokracija. Za male narode, kot je naš slovenski narod, je prva smer nemogoča in bi bila usodepolna posebno sedaj ob težkih razburkanih časih evropske politike, kajti predpogoj obstoja vsakega malega naroda je, da je notranje popolnoma edin in enoten v vsakem pogledu z ozirom na zunanje pojave.

Na tako važni teritorialni točki Evrope, na kateri živi slovenski narod, moramo biti stalno pozorni in gledati moramo predvsem iz notranjega gledišča na zunanje pojave. Zato morajo odgovorni slovenski politiki vso svojo skrb polagati na močno notranjo rast slovenskega naroda, njegovo narodno zavest, socialno zadovoljnost in visoko moralno odpornost proti vsem škodljivim pojavom preko meje. Taki različni pojavi lahko notranje razkrojijo dušo slovenskega naroda in povzročijo v njem nevarna trenja, ki mu končno odvzamejo vsako pravico za samostojnost in tako napravijo zrelega za podjarmljenje.

S sprejetjem sporazuma v naši državi je vse dosedanje politično življenje stopilo iz dosedanjih tečajev. Ustanovitev samostojne banovine Hrvaške je gotovo korak, ki kaže razvojni smer jugoslovanske državne politike samo naprej. Vse težave, ki se prikazujejo morda še danes v nadaljnjem razvoju, so le znak nepravilnosti ostalih delov v državi na ta korak, ki pa je že storjen. Hrvaški narod, ki je tako močan činitelj v naši državi in ki gotovo ne bo poznal koraka nazaj, bo brez dvoma odločilno vplival na nadaljnji razvoj v duhu sporazuma. Zato mora slovenski narod računati s sporazumom kot gotovim dejstvom in se z vso resnostjo lotiti vprašanja svoje lastne notranje ureditve brez ozira na kake zunanje okoliščine. Kot je bil hrvaški narod notranje pripravljen pred sprejetjem sporazuma, prav tako mora biti tudi naš slovenski narod, da bo vsak njegov ud prevzel svoje delo ob določenem času.

Ravno pri tako važnem vprašanju, kot se odpira za slovenski narod prav sedaj, so osnove nadaljnega notranjega izživeljanja predpogoj njegove srečne bodočnosti. Tu ne more biti nobene debate, kajti čas sam nam narekuje vso resnost položaja in naših nalog.

Že smo rekli, da je za male narode največje poročilo njihove zdrave rasti in odpora popolna demokracija. Ljudstvo samo mora dajati smer bodoči politiki in le ta mora služiti ljudstvu ne pa obratno. Zato pa strankarska politika nima nobene pravice, da se vtika v vprašanja, ki ne spadajo v njena področja. V mislih imamo mi predvsem tu delavske zavode, prav tako pa se

Vprašanje draginje, oziroma porasta cen življenjskih potrebščin postaja vsak dan bolj pereče. V tem pogledu so bili od strani vlade že izvršeni nekateri ukrepi. Zdi se pa, da so nekoliko pomanjkljivi, kajti brez ozira na zakon o pobijanju draginje, cene rastejo ne samo za predmete, ki jih uvažamo, marveč tudi za one, ki jih pridelujemo doma.

Strokovno časopisje ta pojav različno razlaga. Vsi so si edini v tem, da je nujno potrebno v zaščito kupovalcev nekaj storiti. Večino kupovalcev tvorijo pri nas delavci in nameščenci. Pri tem so se oglašili tudi trgovci in dokazujejo (glej »Trgovski list« od 10. novembra), da oni ne navijajo cen. V kolikor so jih zvišali, je vzrok v tem, da so morali nabavljene predmete že dražje plačati pri veletrgovcih. Ta trditev gotovo drži. Vendar pa ni nobena tajnost in vsak dobro ve, da trgovec tisto blago, ki ga ima v zalogi, podraži z dobavljenim blagom vred. To je povsem nesporno, pa tudi to, da nekatere predmete za nekaj časa pospravijo in jih potem prodajajo po zvišani ceni kot novo dobavljeno blago. To je stara resnica, ki se ponavlja ob vsakem zvišanju cen. Isto velja tudi za veletrgovce in tako navzgor do tistega, ki predmet proizvaja in prodaja. Vsak hoče pri tem nekaj zaslužiti in tako gredo posebno pri tistih predmetih, po katerih je večje povpraševanje, cene močno navzgor. Sicer je pa ta stvar zelo nevarna tudi za kmeta samega, kajti v kolikor bo morda sedaj dražje kako stvar prodal, jo bo spomladi še dražje kupoval. Tako so n. pr. kmetje spomladi leta 1938, kupovali pšenico po 260 din 100 kg, ko so jo še istega leta v avgustu prodajali po 120 din. Kdo torej pri tem zasluži, je jasno!

Ker je v zadnjem času povpraševanje po življenjskih potrebščinah zaradi pospešenega izvoza in ustanovitve direkcije za prehrano zelo veliko, je povsem razumljivo, da mora to vplivati na cene, s smerjo navzgor. Preprosta resnica, je namreč, kadar je po gotovi vrsti blaga večje povpraševanje, se takoj zviša tudi cena, čim pa povpraševanje popusti, cena zopet pade. Poleg povečanega izvoza nekaterih važnih življenjskih potrebščin in ustanovitve direkcije za prehrano, ki namerava zopet pokupiti tiste predmete, ki se močno izvažajo (pšenica, fižol, mast, suho sadje itd.), so tudi imoviti posamezniki pokupili kar največ za zalogo. Tako je bilo v zadnjem času povpraševanje po vseh vrstah blaga, ki je najbolj nujno za življenje, zelo veliko in s tem seveda dano znamenje za zvišanje cen.

Kje so tedaj krivci zvišanja cen? Vsak malo, od producenta navzgor,

veda tudi zavode drugih stanov. Kajti dosledno moramo ločiti mejo, kje se začne strankarska politika in kje se neha. N. pr. skrb za posamezne uprave občin, samouprav, narodnega predstavništva itd. pripada strankarski politiki, ker so to politične ustanove, do čim pa pri strokovnih organizacijah, pri Delavski zbornici, OUZD, Borzi dela itd., ima pa besedo izključno tisti, pod čigar področje spadajo, to je delavec. Zakon sam to dovolj jasno razločuje, ker določa, da za politična področja postavljajo kandidatne liste politične stranke, za stanovske zavode pa

Draginja

prekupčevalci in veletrgovci do trgovcev, slednji le v toliko, kolikor so podražili stare zaloge.

Spričo tega bi morala vlada, predno je začela forsirati izvoz, sicer ga ni bilo treba, kajti vsem okrog nas primanjkuje življenjskih potrebščin in so jih primorani uvažati, pa ustanovitev direkcije za prehrano, ki ima nalogo, da nabavi najvažnejše življenjske potrebščine za prehrano prebivalstva, morala urediti vprašanje maksimiranja cen vsaj najbolj važnih življenjskih potrebščin. Šele potem bi bilo umestno in pravilno začeti s forsiranjem izvoza in dajanjem kredita direkciji za prehrano.

Kakor sedaj kaže, ni nihče kriv, da se vse tako draži. Vsak se izgovarja na drugega. Za kolonialne izdelke, pravijo, se je podražil prevoz in so jih baje že tudi veletrgovci podražili. Deloma upravičujejo to tudi zaradi tega, ker je zaradi vojne nesiguren prevoz, kar je povečalo prevozne stroške. Skratka, nihče ni kriv, vsak pa, ki kaj prodaja, od kmeta navzgor, se je skušal s temi razmerami okoristiti. Zakon o pobijanju draginje je bil samo še znamenje za zvišanje cen. Pozneje, ko se bo zakon pričel izvajati, o tem so bili vsi prepričani, zvišanje cen ne bo več mogoče. Veliko povpraševanje je to le še pospešilo.

Iz tega vidimo, da zakon o pobijanju draginje niti od daleč ni dosegel svojega namena. Celo nasprotno! Najbolj občutno je pri tem prizadel delavstvo. Samo po sebi je razumljivo, da bo nastala borba za zvišanje plač. Kljub temu pa, da bodo delavci delno pri tej zahtevi uspeli in dosegli zvišanje, pa to ne bo izravnalo dosedanje kupne moči. Draginja bolj znatno narašča, kot bo mogoče v sedanjih okoliščinah doseči zvišanje plač. Tako bo namesto da bi se zvišala realna vrednost delavskih plač, ta zopet padla, kar se je do sedaj še vedno zgodilo pri vsakem draginjskem valu. Pravilno bi seveda bilo, da bi se kupna moč delavskih plač dvignila. Posebno še zato, ker velika večina našega delavstva še vedno ne zasluži toliko, da bi s svojimi zaslužitmi krila po življenjskem eksistenčnem minimumu najnujnejše življenjske potrebščine.

Poleg tega, da so zaslužitvi našega delavstva še vedno daleč izpod eksistenčnega minimuma, opažamo stalno padanje delavskih plač. To se posebno očituje v statističnih poročilih OUZD-a. Povprečna dnevna zavarovana plača je že od julija meseca dalje v znamenju upadanja in to kljub temu, da smo do meseca septembra imeli članstvo v porastu. (V juliju 104.520 zavarovancev, v avgustu pa 108.401.)

stanovske ali strokovne organizacije. Vsako drugo vmešavanje je proti duhu zakona in tudi končno proti zdravemu razvoju v socialni politiki. Dr. Krek je že pred mnogimi leti poudaril, da mora biti delavsko strokovno gibanje popolnoma neodvisno od vsakega drugega činitelja izven delavskih vrst. Kako prav je imel, lahko danes prav jasno vidimo. Če bodo ta vprašanja docela razčiščena v bodočem življenju slovenskega naroda, bo to eden glavnih stebrov njegove zdrave bodočnosti, kajti to je tudi osnova vsakega demokratičnega življenja. Kdor pa tega ne

Tako je povprečna dnevna zavarovana plača, ki je znašala za avgust 25.11 din, padla v septembru za 0.40 din na 24.71 din in je napram septembru lanskega leta nižja za 2%. Nesporo je tedaj, da so plače našega delavstva padle, ko je nasprotno v drugih delih naše države povprečna zavarovana plača v porastu. Statistika SUZOR-ja, ki objavlja slične podatke za zavarovano delavstvo vse države, kaže že dalj časa stalen dvig. Tako je v septembru znašala povprečna zavarovana plača 24.66 din in je napram istemu mesecu lanskega leta porastla za 0.60 din, napram prejšnjemu mesecu pa za 0.39 din. Pri nas tedaj povprečna zavarovana plača pada, pri SUZOR-ju pa raste. Dokaz več, da gremo v Sloveniji pri tem vprašanju navzdol. Plače našega delavstva bodo kmalu izravnane z najslabšimi pokrajinami naše države, ki se seveda ne morejo ponašati s tako industrijo, kot Slovenija. Seveda temu ni vzrok samo draginja, marveč tudi druge stvari in zato v tem članku o tem ne bomo razpravljali.

Gotovo je samo to, da ne ostajajo delavski zaslužitvi na dosednji višini, marveč da gremo vedno bolj navzdol v vedno večjo revščino in pomanjkanje. Kaj sedaj? Delavstvo še naprej vztraja na svoji zahtevi po zvišanju plač. Ako pa ne bo pravočasno ustavljeno nadaljnje dviganje cen, delavstvu ne bo mnogo pomaganega. Skrajni čas je, da se zakon o pobijanju draginje in, v kolikor to že ni prepozno, cene najnujnejših življenjskih potrebščin maksimirajo. Poleg tega morajo odbori, ki jih zakon predvideva, začeti z delom. V te odbore pa se morajo kot zastopniki konzumentov pritegniti tudi delavci in nameščenci. Začeti je treba takoj in popraviti zamujeno, vsega itak ne bo več mogoče.

Sedaj je ponovno važna in tudi povsem upravičena zahteva delavcev, po povišanju minimalne mezde. Zato ni treba prav nobenih anket, niti razprav. Že pred porastom cen je bila sprememba uredbe o minimalnih mezdah potrebna, sedaj pa še dvakrat bolj. Zato naj odločujoči činitelji to takoj izvrše.

Pri tej draginji bodo najbolj prizadeti delavci s številnimi družinami. Tudi za te je mogoča učinkovita pomoč! Preurediti je treba samo bednostni fond v izravnalno blagajno, iz katere bodo prejemali očetje številnih družin primerne družinske doklade. Tudi za to ni potreba posebnega študija. Saj

(Nadaljevanje na 2. strani.)

prizna, naj ne govori o demokraciji in svobodi, kajti slej ko prej se bo videlo dejanja in ne samo besede.

Le če bo vsak stan v slovenskem narodu imel polno pravico, da bo svoja gospodarska in socialna vprašanja sam reševal, da bo sam gospodar v zavodih, ki so njegovi in njemu namenjeni, takrat bo slovenski narod rasel na zdravi podlagi in tudi dobro vedel, za kaj se bori, če se bo boril za samostojnost in neodvisnost. Zato pa je vsaka druga smer politike napačna in v veliko škodo slovenski narodni skupnosti.

Strokovna poročila

Zavarovanje delavcev pri poljedelskih strojih

Okrožni urad za zavarovanje delavcev nam je poslal o tem važnem vprašanju daljše obvestilo, ki ga v celoti objavljamo. Uredništvo.

Z naredbami ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje (zadnja naredba Sl. št. 30.451 z dne 8. IV. 1939), o določitvi nevarnostne tabele je zavarovanje delavcev pri poljedelskih strojih dvojno in to:

1. Skupno in brezimensko zavarovanje vseh oseb, ki jim preti nevarnost nezgode od kotla ali pogona. To zavarovanje velja samo za nezgodo, brez prijave oseb. Višina prispevkov se določa po uredbi o določitvi nevarnostne tabele, že na podlagi prijave obrata.

2. Zavarovanje strojnikov, kurjačev, ki se smatrajo za industrijsko delavstvo in se zavarujejo za bolezen, nezgodo, onemoglost, starost in smrt ter Borzo dela in delavsko zbornico. Strojnik in kurjač je treba prijaviti poimensko s predpisano prijavnico za člana in navesti vse osebne podatke in podatke o zaslužku.

Po pogodbi, katero je sklenila kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani pod št. 10.869/1937 z dne 15. III. 1937 in ki velja od 1. IV. 1937, je banska uprava prevzela plačilni znesek prispevkov za skupno, t. j. brezimensko zavarovanje in to za vse osebe, zaposlene pri poljedelskih strojih do 15 HP, ne glede na to, ali jih goni elementarna ali živalska sila, ali pa če go na ročni pogon. Pri tej stroji je zavarovan tudi podjetnik in lastnik, torej kmečki posestnik sam. Otroci do 14. leta starosti niso zavarovani. Tudi kmečke strojne zadruge so upoštevane v tej pogodbi, za vse stroje do 15 HP in zadrugam za to skupno zavarovanje ni treba plačati prispevkov.

Dolžnost podjetnikov. Za skupno zavarovanje pa so dolžni plačati prispevke tudi po 1. IV. 1937 lastniki in posestniki vseh strojev, ki imajo nad 15 HP, kmečke strojne zadruge za stroje nad 15 HP ter vsi posestniki strojev, za katere so bila izdana obrtna dovoljenja za vse stroje, ne glede na višino konjskih sil. Vsi ti morajo svoje stroje prijavljati in plačevati zavarovalne prispevke.

Za poimensko zavarovanje strojnikov in kurjačev je odgovoren vsak lastnik stroja, in prav tako strojna zadruga. Vsi ti morajo strojnik in kurjače prijaviti poimensko in zanje plačati zavarovalne prispevke, ker to za-

varovanje ni prevzela banska uprava po pogodbi.

Vse novo nabavljene stroje morajo prijaviti okrožnemu uradu tako oni, za katere plača prispevek banska uprava, kakor tudi oni lastniki, ki so še vnaprej dolžni plačevati prispevke sami.

Pravice iz nezgodnega zavarovanja. Pri onih strojih, za katere je prevzela plačilno dolžnost banska uprava, imajo pravico do zdravstva in zdravila, do bolnišnice, do hranarine in do nezdne rente, ob smrti do pogrebne, vsi delavci in družinski člani, t. j. kmečki posestnik, žena posestnika in otroci, stari nad 14 let, če so se pri poljedelskih strojih ponesrečili, dokler so nesposobni za delo, oziroma, dokler znaša izguba delavne sposobnosti nad 10%.

Pri onih strojih, za katere ni prevzela plačila prispevkov banska uprava pa imajo ponesrečenci iste pravice, kakor vsi zgoraj navedeni, nimajo pa te pravice lastniki strojev.

Ponesrečenci pridejo do gornjih pravic na ta način, da nezgodo, ki bo imela predvidoma nad tridnevno delovno nesposobnost, prijavijo okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev ali sami, ali lastniki strojev, oz. strojne zadruge. Nezgodo je treba prijaviti na predpisanem obrazcu v 24 urah po nesreči, najkasneje pa v enem letu od dneva nezgode. Če je nezgoda prijavljena po enem letu, zastarajo vse pravice do kakršnih koli dajatev.

Delodajalec je dolžan nezgodo prijaviti pristojnemu uradovemu zdravniku, ki bo takoj nudil vso potrebno zdravniško pomoč in predpisal zdravila, po potrebi bo poslal ponesrečenca v bolnišnico in mu izstavil zdravniško spričevalo o nezdni, v katerem bo navedel kakšne posledice bo poškodba zapustila in koliko časa bo trajalo zdravljenje.

Nesreč je pri poljedelskih strojih vedno več. Največkrat so nezgode težje. Opažamo, da kmetje ne prijavljajo nezdni in se ne zdravijo brezplačno pri uradovih zdravnikih, čeprav imajo to pravico. Tudi poškodovanci sami se večkrat za svoje pravice ne zanimajo, ali pa nezgode prepozno prijavijo. Zato poudarja urad še enkrat, da imajo pravico do zdravljenja in rente vsi zgoraj naštetih lastniki, družinski člani, žena in delavci, če se pri poljedelskih strojih ponesrečijo, čeprav sami ne plačujejo nobenih prispevkov več, ker je to namesto njih prevzela banska uprava.

Za Krekov spomenik v Ljubljani

Prav poseben znak časa sedanje dobe je, da bomo kmalu obhajali 25 letnico smrti velikega dr. J. E. Kreka, pa še danes nima ta slovenski genij svojega spomenika v Ljubljani. Le če človek nameri svoj korak na mestno pokopališče, ga bo nagrobni spomenik opozoril na velikega pokojnika, Ljubljano samo pa lahko obrede vso, pa ga ne bo nič spomnilo na njega, ki je vse svoje življenje žrtvoval dobrobiti svojega naroda. To je sicer povsem razumljivo.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vidimo, da so se slične blaginje v zapadnih državah Evrope (Franciji, Belgiji in Holandiji) izredno dobro obnesle.

S takimi ukrepi bi bilo močno podprto delavstvo, ki se spričo zadnjih dogodkov nahaja v izredno težkem položaju. Ako so se dosedaj delale napake, ki jih mora najbolj drago plačati delavstvo, je brez dvoma upravičeno postaviti zahtevo, da ga oblast na kak način zaščiti pred prekomernim izkoriščanjem.

Ako je oblast posegla že tako daleč, naj tedaj poseže še nekoliko naprej in zaščiti tistega, ki je v takih primerih brez moči in je zaščite najbolj potreben. Zato delavstvo upravičeno pričakuje, da bodo sedaj, ko so zavarovani interesi kmeta in producenta, primer- no zaščiteni tudi interesi kosumentov, katerih večino tvori ravno delavstvo.

Pri vsem tem pa je to tudi v interesu reda in miru, ki sta tudi predpogoj zdravega in urejenega razvoja naše države. J.R.

vo, saj je vsa povojna doba peljala slovenskega človeka od osnovnih idej družabne ureditve naroda po zarisu dr. J. Ev. Kreka. Žalostno dejstvo je to, zato pa nas današnji čas čimbolj poziva, da usmerimo svoj korak nazaj k njemu, ki nas je zapustil pred dobrimi 22 leti. Le malo je še v slovenskem družabnem življenju pravega Krekovega duha in še ta se z vsemi silami bori za svoj obstanek. Toda Krekov duh je v časih, v katerih se ljudsko gibanje oddaljuje od njega, v ljudski duši vedno močnejši. Dejstvo je, da slovensko življenje brez Krekovega vodila ni in ne bo zdravo za narod in da bo slejkoprej Krek postal zopet velik v naši sredi.

Pretekli teden se je na pobudo tov. Gostinčarja in ravnatelja g. Dolenca po daljšem časovnem presledku zopet sestel odbor za Krekov spomenik, ki se je obnovil leta 1932. Ta odbor je ponovno pretresal vprašanje spomenika dr. Kreka in sklenil, da prične znova akcijo za uresničitev te misli, ki obstoja že od časa dr. Krekove smrti. Mi bomo temu na novo započetu delu posvečali vso pozornost in tudi doprinesli po svojih skromnih močeh potrebne žrtve. Vprav naše gibanje, ki je v najtesnejši zvezi s pokojnim našim ustanoviteljem, je poleg tistih, ki uživajo tvarne dobrote dr. Krekovega dela, za njegovo veliko duševno delo poklicano, da zastavi vse svoje sile zato, da se slovenski narod tudi v svoji prestolnici potrebno oddolži velikemu sinu lastne krvi. Zato to misel pripravljajnega odbora prav iskreno pozdravljamo!

Vprašanje obratnih zaupnikov

V smislu določil zakona v zaščiti delavcev (§ 112.) traja mandat delavskih zaupnikov leto dni.

V smislu navodil za volitve obratnih zaupnikov (čl. 2.) se volijo zaupniki redno v mesecu januarju vsakega leta. Od tega določila so izvzeta sezonska in novoustanovljena podjetja. V tem primeru se izvolijo zaupniki takrat, ko začne podjetja obratovati. Ker imajo tudi navodila zakonito moč, ne bi smela oblast njihovih določil svojevoljno spreminjati. Tako postopanje mora nujno voditi v zmešnjavo.

To se je tudi zgodilo. Volitve v veliki podjetjih še niso potrjene, izvoljeni zaupniki še nimajo legitimacij. Po zakonu določeno poslovno leto se bliža koncu. Vsak se vprašuje, kaj bo z zaupniki v letu 1940?

Na drugi strani so podjetniki siti sitnosti, katere jim delajo neprestane volitve delavskih zaupnikov. Kaj torej z delavskimi zaupniki?

Naše stališče: Strokovna vprašanja naj politika pusti v miru. Isto tudi strokovne institucije. Take zadeve naj rešuje delavstvo samo. Kaj bi rekli meščani, če bi se pričelo odnosno hotelo delavstvo vtikati v Trgovsko zbornico, v Zvezo industrijev, v Društvo hišnih posestnikov itd. Opravičeno bi se temu protivilo in opozorilo delavstvo, da niso te ustanove, društva in organizacije za delavstvo, ampak za člane teh društev. Tako postopanje bi imenovali celo nasilje.

Delavstvo ima torej po no pravico, da zahteva tudi zase iste pravice. Im-

stitucija delavskih obratnih zaupnikov se je zelo lepo razvijala. Strokovne organizacije so zaupnike izobraževale in pazile na to, da so postali zares najboljši delavci odnosno zaupniki. Tudi v podjetjih so se dobro uveljavljali. V splošnem je veljala — tudi na strani podjetnikov — zaupniška institucija za strokovno institucijo in je bila kot taka izven politične sfere.

Najprvo je pa potrebno, da pride zakon do veljave in da se zakon izvršuje v vsem obsegu. Zaradi tega je nujno potrebno, da se izvršijo volitve delavskih zaupnikov v letu 1940, tako kot predpisuje zakon.

Pri tej priliki moramo poudariti, da ni v smislu obstoječih določil, da si lasti banska uprava pravico, da je izvolitev delavskih zaupnikov šele tedaj veljavna, če jih vzame na znanje ona. Tudi za njo mora biti veljaven čl. 36. navodil za volitve obratnih zaupnikov. Ta člen določa, da se smejo prizadeti volilci in pristojna Delavska zbornica pritožiti zoper nepravilnost med volitvijo v osmih dneh na pristojno inspekcijo dela in da imajo pravico pritožbe na banovino.

Obvestilo

Skupina Brdo je plačala brošure že 25. oktobra in Količev že 22. oktobra in sta bili neupravičeno opominjeni. Deset prizadetih skupin pa še vedno ni nakazalo malenkostnega zneska. Prosimo takoj. Posnemajte prve.

Razprava za gozdne delavce

V soboto 11. novembra se je v Kamniku vršila v prostorih Kamniške korporacije razprava za gozdne delavce. Delavstvo so zastopali obratni zaupniki in tajnik JSZ Rozman, za podjetje pa sta bila navzoča g. načelnik Benkovič in upravitelj ing. Šter Milan.

Delavstvo je želelo, da se ugotovi pravilnost odbitkov za bolniško blagajno in davek je razprava ugotovila, da se pravilno odbijajo razen nekaterih primerov, kar pa je bil vzrok za-

menjava imen. Zadeva se bo uredila in bodo preveč odtegnjeni zneski prizadetim povrnjeni.

Gozdih delavcev v bodoče v primeri deževja ali raznih nepredvidenih ovir ne bo uprava odjavljala pri OUZD, seveda bodo za ta čas sami prispevali celoten prispevek za OUZD. Kadar je delo, sme delavec izostati od dela največ dva dni, če bi izostal dalj časa, mora to javiti v pisarni Meščanske korporacije.

Zaradi dodelitve drv po znižani ceni, bodo obratni zaupniki sestavili seznam delavcev, ki so najbolj potrebni. Pri tem bodo upoštevali prvenstveno one, ki imajo družine in so brez lastnih gozdov.

Živa „Delavska zbornica“

Večkrat človek želi, da pripravi sam sebe do reda. Red, kateremu je vsak človek priučen, razodeva marsikaj — mnogokrat vse — iz njegovega življenja. Hranim nekaj dopisov „Delavske zbornice“, ki sem jih v hipni vni po redu in urejevanju zadnjič urejal in prišlo mi je na misel, da bi najbolj značilna mesta objavil.

Kot pokretaš delavske svobodne strokovne organizacije sem bil kmalu deležen raznih obiskov od strani delavcev in delavk, ki so imeli kakšne težave. Naša skupina je pričela delovati leta 1935, in tedaj se je začela tudi nova doba v našem okraju za delavstvo. Prej smo bili prepuščeni samemu sebi, prav nihče se ni brigal za nas, tudi tiste ne, ki imajo danes polna usta krščanske ljubezni.

Torej k stvari. Prvi dopis Delavske zbornice datira iz leta 1933... slede drugi, tretji itd. itd. vse tja do prevzema zbornične uprave po ljudeh, ki so v najtežjih časih, to je v času svetovne gospodarske in socialne krize, skrbeli za svoje osebne udobnosti in varnost po raznih službah, kjer ni bilo nobene nevarnosti... Dopisi so vseh vrst. Gre za pritožbe proti OUZD zaradi odtegnitve hranarine, za rento, odpustitev obratnega zaupnika, prošnja za zastopnika pri pogajanjih, razni naveti, vajenske zaščite. Vse te prošnje Delavski zbornici so bile deležne, moram priznati, pri stari upravi velike pozornosti. V mene se je nehote vtihotapilo splošno zaupanje, to pa zaradi tega, ker sem se nič likolokrat prepričal, da so na Delavski zbornici ljudje, ki naša delavska vprašanja dodobra poznajo.

Mi krščanski socialisti imamo na Delavski zbornici tovariša A. Marinčka. Mnogo, mnogo hvalečnosti zasluži ta naš bорец v JSZ. Pri vsem branju dopisov Delavske zbornice se me je polotila neka jeza na ljudi, ki so prepričali normalno poslovanje te naše institucije, ki jo mi delavci in delavke sami vzdržujemo s svojimi prispevki, in

nehote mi je prišlo na misel, kaj če bi mi zahtevali zase upravo Industrijske zbornice? Če je eno zakonito, mora biti tudi drugo. Toda mi tega nečemo, kar ni našega, ne zahtevamo, kar pa je naše, tega pa ne damo. Delavska zbornica bo postala spet živa zastopnica delavstva takrat, kadar bo z njo sodelovalo vse slovensko delavstvo.

Na delo!

Vsaka skupina naj dobi čim več iniseratov za Miklavža, Božič in Novo leto. Kjer ste delavci odjemalci, Vam ne bodo odrekli vsaj malega oglasa za delavski časopis. Vi, ki se boste za to tudi potrudili in poslali naši upravi naročilnice, pa s tem mnogo koristite skupnemu pokretu. Ne čakajte, da bodo delali drugi, ampak takoj na delo vse skupine, odborniki in vsi člani.

Uprava „Delavske pravice“.

Zveza gradbenega in opekarskega delavstva

V nedeljo, dne 19. t. m. se vrši v Ljubljani v prostorih JSZ seja Zveze gradbenega in opekarskega delavstva. Pozivamo vse odbornike Zveze, da se seje, ki se bo pričela točno ob 9. uri, gotovo udeležijo.

Zahvala

Podpisana se delavstvu »Združenih opekarn« na Viču prav lepo zahvaljuje za denarno podporo, ki nama jo je ob priliki vpoklica na orožne vaje nudilo.

Nagode Ivan in Vrhove Valentin.

Do naših krajev

Škofja Loka

V četrtek 9. t. m. se je po končanem delu vršil sestanek oblačilne skupine »Šeširja«. Z zastopnikom centrale tov. Rozmanom smo predvsem obravnavali velik porast draginje. Ker se pa razmere nagibajo vedno na slabše, smo bili soglasnega mnenja, naj se prične gibanje za zvišanje plač. Da se pa že vnaprej izognemo vsem nasprotjem med organizacijami, smo bili mnenja, naj se vsa ta akcija izroči v roke obratnih zaupnikov.

Sledilo je poročilo glavnega obratnega zaupnika tov. Logondra Franca. S poročila se je razvidel napor naših tovarišev zaupnikov pri intervencijah, kakor tudi ob zadnjem odpustčanju sezonskega delavstva.

Sestanka se je udeležila večina delavstva, kar je razveseljivo, ker to dokazuje, da zna delavstvo svojo organizacijo ceniti ne samo v dobrih časih, ampak tudi v hudih. Če bomo še naprej tako enotni, smemo tudi v mezdnem gibanju upati na sadove naše skupnosti.

Trbovlje

Redno predavanje čast. g. Kača bo v sredo 22. t. m. ob 5 popoldne v prostorih tajništva strokovne skupine rudarjev. Dan predavanja je spremenjen zaradi zadržanosti g. predavatelja. K predanju so vabljeni vsi člani ob točno napovedani uri. V ciklus predavanj se vzame nova jako važna tema za delavstvo.

Zakaj niso odstranjeni cementni drogovi. To sicer ne spada v naš strokovni list. Prosim pa vseeno cenjeno uredništvo, da mi priobči te vrstice v pojasnilo trboveljski javnosti.

Skoro pred enim letom je cestni odbor Laško razširil ovinek pri gostilni Dimnik, letos pa pri Hrbarju. S to razširitvijo ceste bi bilo hkrati potrebno prestaviti tudi tri drogove občinskega električnega voda, ker so z razširitvijo ceste na obeh straneh ostali skoraj v središču ceste.

Da ti drogovi še niso odstranjeni, je krivda v tem, ker ni mogoče najti onega, ki mora plačati stroške prestavitve. Električni vod je last občine, cesta pa spada pod kompetenco cestnega odbora. Komu pripadajo drogovi in njih prestavitve, bi moralo odločiti okrajno poglavarstvo v Laškem, kateremu je bila svojočasno zadeva predložena v odločitev. Kot odbornik cestnega odbora, sem pri več sejah urgiral za odstranitev teh drogov.

Ker pa se zadeva ne gane z mrtve točke, sem na seji 8. novembra t. l. podal izjavo, da bom v primeru, če cestni odbor v toku enega meseca stvari pravno ne reši, iz odbora odstopil. Kot razlog navajam, da vidim sam, da je uprava cestnega odbora premalo aktivna za stvari, ki jih je zaradi javnega prometa na naših že itak ozkih

cestah prepotrebno odstraniti. Pa tudi zato, ker se avtopodjetniki in drugi stalno oglašajo pri meni, zakaj se ta zapreka ne odstrani.

Toliko v vednost vsem, ki se nad menoj, kot odbornikom cestnega odbora, hudujejo. Povedati pa moram tudi, da se naša občinska uprava malo briga za stvari, ki v prvi vrsti spadajo v njeno kompetenco in dolžnost za varnost javnega prometa, ki je na omenjenem mestu ogrožena.

Križnik Filip, l. r.

Vir pri Domžalah

V nedeljo 19. novembra bo ob pol 8 zjutraj v prostorih gostilne Marincelj v Dobu pri Domžalah članski sestanek naše strokovne skupine tekstilnega delavstva na Viru. Sestanek bo zelo važen, zato vabimo vse članstvo, da se ga polnoštevilno udeleži. Na sestanku pride tudi zastopnik centrale.

Odbor.

Kamniško okrožje

Vse krajevne skupine kamniškega okrožja JSZ opozarjamo, da bo v nedeljo 19. novembra ob 16 v prostorih gostilne Bunkež v Jaršah okrajna seja funkcionarjev krajevnih skupin JSZ iz kamniškega okrožja.

Z ozirom na to vabimo, da se te okrožne seje udeleže vsi odborniki in eventualno tudi organizacijski zaupniki vseh skupin našega okrožja.

Hrastnik

V nedeljo 19. novembra t. l. bo po prvi sv. maši (ob 8 zjutraj) v cerkveni sobi članski sestanek. Na sestanku bodo odborniki seznanili članstvo z delom naše JSZ za delavstvo in z delom skupine. Naš odbornik pri Bratovski skladišnici pa bo podal poročilo o njenem delu. Pokažimo zavednost in disciplino s tem, da se vsi udeležimo tega važnega sestanka. Vabljeni tudi somišljeniki in prijatelji!

Izšel je tudi delavski koledarček. Segajte po njem, da ga čimprej razprodamo. Dobi se pri tajniku! Cena koledarčka je 8 din.

Odbor.

Celje

Spremembe v sosvetu in dopisništvu Delavske zbornice v Celju. Ko so prišle v Delavsko zbornico od politične strani imenovane osebe, je bil nastavljen za dopisnika v Celju Jože Grošelj. To mesto je prevzel proti volji zelencev v Celju, ki so videli v njem nezaupljivega človeka. V resnici je pa tako, da se je Grošelj ves čas službovanja dobro zavedal, da ni v službi zelencev, temveč le Delavske zbornice, ki jo vzdržuje vse delavstvo. Vest mu je torej narekovala, da je delal v prid vsemu delavstvu ne glede na pripadnost. Toda po gledanju sedanje uprave Delavske zbornice in tudi sosveta v Celju, je tako stališče napačno, za-

radi tega je dobil Grošelj odpoved in je tako delavstvo zopet za eno izkušnjo bogatejše. Na njegovo mesto bo sedaj kajpak prišel takšen, ki se bo seveda moral zvezati z njim na žive in mrtve. Tovarišu Grošlju pa je odprta pot za svobodnejše delovanje.

Glede sosveta je »Slovenec« poročal o spremembah med prejšnjimi in sedanjimi člani, ki morajo biti seveda pripadniki Jugorasa. Toda iz svoje nepomembnosti sosvet tudi sedaj ne bo mogel zlesti, vendar pa delavstvo ne bo pozabilo, da so imenovani tudi odgovorni za vsa dejanja, o katerih sami odločajo, ali pa dobijo zanje od drugih navodila. Od prejšnjih je ostala samo Nežika Arnšek, imenovana pa sta bila Janko Žagar in Avgust Sotler.

† **Ferdo Čuden.** Žalostno je preminul občinski sluga Ferdo Čuden. Pred leti se je pridno udeleževal pri naših gledaliških predstavah. Na zunaj je najverjetneje kazal dobro voljo, vendar teže življenja ni mogel prenašati, zaradi česar se je na dan Vseh svetnikov ustrelil. Bog daj njegovi duši mir!

Delavska knjižnica. Delavsko knjižnico so že pred leti ustanovile vse tri svobodne delavske organizacije. Po spremembi v Delavski zbornici se je imenovanja uprava lotila med drugim tudi celjske knjižnice. Odpovedala je dosednji pošttrvovalni knjižničarki službo, prečistila literaturo, odstranila vse tri organizacije in zdaj z zelenjem vsa prerojena kliče delavstvo v novi kulturni hram. To delavstvo pa se je že zdavnaj odločilo, da prepusti vse to zelenjem, ki se bodo v knjižnih prostorih prav gotovo vsak večer drenjali...

Draginja. Vsa javnost, posebno pa delavstvo, je silno prizadeto zaradi podražitve življenjskih potrebščin. Skoro neverjetno je, kako se dvigajo cene blagu, ki ga imamo doma. Ne moremo si ustvariti drugega mnenja, kot da je dovoljeno izmuzganje in odiranje, kadar je to le mogoče. Če nam bo to mnenje odstranil novi odbor proti draginji, mu bomo zato hvaležni seveda le v enem primeru, če se bodo cene zni-

JBD ne dajejo več podpor za delavce, vpoklicane na orožne vaje

Pred časom je »Delavska pravica« priobčila notico, ki je opozarjala delavce oz. njihove svojce, da imajo pravico do rednih brezposelnih podpor od strani Borze dela tudi v primeru in za čas vpoklica na orožne vaje. Za prve štiri tedne imajo delavci pravico zahtevati plačo od podjetja, v katerem so najmanj leto dni nepretrgoma zaposleni, v primeru, da so zaposleni manj časa, pa 1 teden. V kolikor bi pa bili delavci dalj časa na orožnih vajah, pa da imajo pravico zahtevati podpore od javnih borz dela.

Od JBD smo prejeli obvestilo, da so po 1. novembru dalje za gornje primere od strani Borze dela podpore ne izplačujejo več. Od 1. novembra dalje poslušajo že odbori pri okrajnih sodi-

žale, ali pa se bo preskrbelo, da se dvignejo plače, ki so bile že pred podražitvijo prenižke. Poudariti moramo še to, da je posebno v Celju draginja že naravnost neznosna!

Boreci

V nedeljo 5. novembra t. l. se je vršil ustanovni občni zbor strokovne skupine opekarskega delavstva v Borecih. Zaradi slabega vremena in vsled zmanjšane zaposlitve, udeležba ustanovnega občnega zbora ni bila polnoštevilna. Vendar se je občnega zbora udeležilo predvsem lepo število zaposlenih moških. Občni zbor je vodil predsednik pripravljalnega odbora tov. Kolmarič, ki je poročal o ustanovitvi skupine opekarskih delavcev. V imenu ekspoziture JSZ je poročal tov. Kores iz Maribora. Pojasnil je pomen delavske strokovne organizacije, govoril dalje o pomenu socialne zakonodaje in o pomenu kolektivnih pogodb. Poudaril je, da čakajo nov odbor težke naloge, ker bo potrebno še mnogo složenega dela, da si bo delavstvo priborilo svoje pravice. Tov. Tomažič je kot okrajni tajnik poročal o pravi svobodni strokovni organizaciji z ozirom na položaj, v katerem se te nahajajo. Pojasnil je tudi potrebo delavskega časopisja, ki delavstvo izobražuje, kar v polni meri vrši »Delavska pravica«. V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: za predsednika Kolmarič Matej, za podpredsednika Vrbanjak Ignacij, za tajnika Janšovec Karel, za blagajnika Zamuda Franc, za gospodarja Kosi Anton. Za namestnike Duh Stefan, Horvat Ludvik in Jelen Jožefa. V nadzorstvo Prelog Franc, Horvat Franc in Babič Franc. Za delegata na občnem zboru JSZ sta določena tov. Kolmarič Matej in Prelog Franc.

Domžale

V nedeljo, dne 19. t. m. se vrši ob 9. uri popoldne v Društvenem domu članski sestanek naše skupine. Pride tudi zastopnik centrale. Z ozirom na važnost sestanka, pozivamo vse članke skupine, da se sestanka sigurno udeležijo. — Odbor.

Razmerje med verstvi in državo v Rusiji

Od vseh nasprotnikov boljševizma se je ohranilo do danes samo verstvo in to kljub razdejanju mnogih cerkva ter preganjanju duhovščine in vernikov. Pravoslavna Cerkev se ni zadovoljevala samo s tihim odporom. Ko so padale krogle in drobci šrapnel po Kremlju, so ostale vse svete podobe nedotaknjene. Pravoslavni patrijarh Tihon je proglasil to za čudež in v njegovo proslavo organiziral velik sprevod vernikov po Moskvi. Vsa Cerkev je bila zato kaznovana in mučena, patrijarh pa konfiniran. Pravoslavje je moralo prestat osnovanje žive cerkve, ki jo je podpiral sovjetski režim in odcep ukrajinskega dela. Zelo je zadel pravoslavje tudi prihod papeževnega odposlanstva, ki je prineslo pomoč gladujočim, ker se je takrat sovjetska vlada kazala pripravljeno skleniti konkordat z Vatikanom. Zedinjenje pravoslavja s katolicizmom pa se je zdelo Tihonu nekaj strašnega in hujšega od mučeništva. Zato se je pomiril z vlado in pristal na oddajo cerkvenih dragocenosti državi. Njegov pogreb je bila zadnja javna demonstracija desetisočev proti boljševizmu.

Dotlej je bila dovoljena religiozna in protireligiozna agitacija. Po Tihon-

novi smrti je ostala dovoljena samo brezbožna agitacija in ustanovljena Zveza brezbožnikov kot strankarski aparat za zatrtje vere. Njegovo delovanje pa je moglo odpraviti samo zunanje znake vere. Inozemski opazovalci so namreč l. 1933. opazili v odprtih pravoslavnih cerkvah nabito ljudstvo in to več mladine kot starih, tiste mladine, o kateri je verjel sovjetski režim, da je vzgojena v brezbožnem duhu. Brezbožništvo je postalo za marsikoga le zunanost. Mlado dekle, ki je prišlo z dežele v mestno tovarno, da napravi revolucionarno kariero, je ostalo v srcu verno. Da bi dobila podporo in službo, je na tovarniških sestankih ognjevit govorila brezbožen govor in bila članica brezbožne zveze. V članski izkaznici te zveze pa je imela v znak pokore košček sveče iz cerkve, v kateri je plačala za mašo, ker se je doma pripetila svojcem kaka nesreča. Sovjetska miselnost zaradi svoje materialistične miselnosti ni priznavala precej duševnih in duhovnih vrednot, temveč je gledala v vsakem pojavu nekaj stvarnega. Dolga leta so ji pokazala, da teorija in filozofija še nista življenje.

Leta 1934. je izjavil visok sovjetski uradnik: »Če bo začutil naš delavski razred, ko bo socializem dograjen in ne bo zanj več nevarnosti, potrebo po veri, ga bomo v tem zadovoljili.« Letos so pričeli milejše postopati s Cerkvijo, češ, človek je lahko globoko

religiozen in obenem ognjevit sovjetski domoljub. Brezbožna agitacija je krenila na pot čistega pripričevanja, dovoljena je bila služba božja, verska agitacija pa še vedno ne. Preporod pa je doživel samo pravoslavje, ker katolicizem in židovstvo nista imela naraščanja v svojih bogoslovjih in zato tudi ne novih duhovnikov. Pravoslavci in muslimani imajo bogoslovja, ki so edine zasebne šole v sovjetski državi.

Nekdaj so hodili v pravoslavna bogoslovja samo sinovi pravoslavnih duhovnikov, da bi nasledili svoje očete na njihovih župnijah. Po revoluciji so ti duhovniki ostali pod silnim pritiskom državne oblasti, čeprav bodo na zunaj svobodni. Našli so se pa novi mladi ljudje, ki so bili pripravljeni za vero vse pretrpeti. Novemu času so kot duhovniki bližji, pa tudi fanatičnejši.

Leta 1934. so ponehali napadi na vero, odredbe proti Cerkvi pa so se ublažile. Dotlej protiverska šola, je postala neverska. Protiverski muzej po cerkvah in samostanih so dobili naslov muzejev verske zgodovine. Nova sovjetska ustava prepoveduje javno protiversko agitacijo, pa tudi svobodo verskih obredov. Zakon, ki prepoveduje versko vzgojo osebam pod 18. letom, je še vedno veljaven. Tiskanje cerkvenega lista, prodaja sv. pisma in sveč pa dokazuje, da država gre vendar nekoliko na roko ver-

stvu, saj je vsa proizvodnja v državnih rokah. Dnevni tisk ne piše več o cerkvenih vprašanjih. Zveza brezbožnikov še deluje, v svojih poročilih pa poroča samo o »neuspehih«. Nova sovjetska ustava je dala duhovnikom državljanstvo, čeprav so še nekateri državljani druge vrste, na katere režim posebno pazi. Komunisti ne smejo biti religiozni, ne smejo biti člani verskih občin. Zato so verske občine edine organizacije brez komunistov in komunističnega vodstva. Nadzoruje jih le verski oddelek državne policije.

Odkar so dobili duhovniki državljanstvo, imajo pravoslavni duhovniki govore v smislu državne ideologije. Govore o dolžnosti obrambe domovine, rodoljubju, propagirajo socializem, molče pa prehajajo preko razmerja med državo in pravoslavjem. Zveza brezbožnikov mora voditi svojo propagando brez žalitev verskega prepričanja, Boga in duhovništva. Ima pa nalogo, da opozarja na prekoračenje zakona s strani Cerkev in da pazi, da se v boju proti verstvu uporabljajo samo propagandna, ne pa tudi policijsko-pravna sredstva. S tem je njeno delo seveda samo težje. Dobila je n. pr. tudi nalogo organizirati predavanja, v katerih naj se brani verstvo v Nemčiji pred napadi narodnega socializma. To zadnje pa je postalo zadnji čas čisto nesodobno.

(Po »Izbirih« l. 1939., št. 6.)

Razgledi

Ali naj se Belgija in Holandija pomirita? Napetost glede skrbi za neodvisnost Belgije in Holandske je v začetku tedna nekoliko popustila. Nemčija je po svojem poslaniku odgovorila, da bo predloge za pomirjenje, ki sta jih predložili Belgija in Holandija, proučila. Nemčija je dalje dala zagotovila, da ne misli kršiti neodvisnosti obeh držav. Obe državi sta vseeno z vso oboroženo silo pripravljeni na vse. Angleški časopisi pišejo, da bo Anglija takoj prišla na pomoč obema državam, čim bi bili napadeni, z vso svojo oboroženo silo. Kljub vsem izjavam obeh držav še nista varni za svojo bodočnost, kakor ju uči zgodovina zadnjih let.

Osvoboditi Evropo pred stalnim strahom, je glavni cilj, ki ga želi Anglija doseči s sedanjo vojno, je odgovoril angleški kralj na belgijsko-nizozemske predloge za pomirjenje. Doseči je treba, da se bodo v bodoče mednarodni spori reševali z mirnimi sredstvi in ne s silo.

Popraviti krivice, ki so bile prizadane Avstriji, Češki in Poljski, je prvi predpogoj za trajen mir, pravi odgovor francoskega predsednika republike. Ako se bo nudila možnost za tak trajen mir, ne bo Francija nič pomišljala, da ustavi sovražnosti.

Brez razjasnitve na Baltiku je še vedno položaj med Finsko in Rusijo. Pogajanja so se ponovno prekinila. Finski zunanji minister je izjavil, da so sovjetske zahteve prevelike, da bi jim mogla Finska ugoditi ter obenem ohraniti neodvisnost. Rekel je, da je malo upanja, da bi se mogla pogajanja kmalu spet nadaljevati. Rusko časopisje močno napada Finsko in pravi, da vladajoči finski krogi pozivajo na vojno proti Rusiji. Za Finsko, da stoji angleški in francoski imperializem. Po nepotrebnem se razburja tudi Amerika. Skandinavski agenti so samo igrarje v rokah vojnih spekulantov, ki hočejo pokvariti dobro razmerje med Rusijo in skandinavskimi državami.

Težave z mirovnim blokom na Balkanu so še vedno velike. Balkanske države imajo med seboj več spornih vprašanj, katera morajo rešiti, ako hočejo doseči resnično trdno zvezo balkanskih držav. Po posredovanju Anglije so se pričela pomirjevalna dela med Turčijo in Bolgarijo. Obe državi sta že umaknili svoje čete z meje. Težje delo pa bo ureditev dobrih odnosov med Romunijo in Bolgarijo, ki zahteva vrnitev Dobruže, katero je Romunija dobila od Bolgarske ob sklepu zadnjega miru. Dokler niso bolgarske zahteve urejene tako, da bo Bolgarija zadovoljna, ni misliti na pravo pomirjenje.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

Toplo se priporoča knjigovoznica KRAŠOVEC RUDOLF, Ljubljana, Studentovska ulica 7. Sprejema vsa knjigovozna, kartonažna in galanterijska ter ostala v to stroko spadajoča dela od preproste do najfinije izdelave, po zmernih cenah. Izdeluje tudi vse vrste koledarjev.

Delavska PRAVICA

KLASIKO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtrek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: na 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani, izdaja za konzorij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)

jenje na Balkanu in balkanske države ne morejo misliti na enoten nastop. Velike države pazijo, ako bo zanje prilika izrabiti neenotnost balkanskih držav. Svoje zanimanje za Balkan uveljavljajo zelo nasprotne si sile, ki imajo vsaka nekaj prijateljev na Balkanu! Nemčija, Italija, Rusija, Anglija in Francija. Najbolj očitno se zanima za sedanjo politiko na Balkanu Italija,

Delavec-kmet?

Ali ne zveni malo čudno skupek teh dveh pojmov: delavec-kmet? — Delavec, ki je že po svojem svojstvu v nekem pogledu svobodnejši, želi imeti po svojih organizacijah resno besedo v človeški družbi. Delavec, ki ima v sebi zavest, da se mora na vsak način združiti s svojimi tovariši v neko veliko celoto, da mu je torej treba organizacije kot vsakdanjega kruha — ali z drugo besedo: samo kot članu svoje organizacije mu je trdno zagotovljeno delo, ki mu daje vsakdanji kruh. Da, delavec ima do kmeta nekaj neizogibnega nasprotja. Ima neko širše obzorje svetovnega občestva, nosi v sebi kal nemira — ki pa ni zlo! — in večnega iskanja za vrednotami, ki bi mu mogle čim več nuditi za boljše življenje, ki mu je itak dovolj grenko.

Drugače je s kmetom. Eno ima sicer z delavcem večno skupnega: vsakdanje neumorno delo. Toda kmet dela na svojem in proizvodnja, sadovi tega dela, so samo njegova last. Njiva, na kateri orje in seje, je njegova posest, prav tako travniki, vinogradi... In kmet je od te svoje zemlje neposredno odvisen; odvisen je tudi od svojega truda, od količinski in kakovosti dela. Vse to se pa ujema v trditvi: kmet mora položiti v svojo zemljo ljubezen, mora jo negovati, ako hoče, da mu bo pokorna. Navadno drži, da polje rodi sorazmerno s tem, kako je obdelano, v kakšni oskrbi je. Razume se, da so kakovost tal, vremenske prilike in setev sama pri pridelku važni činitelji. Toda podjetnost kmeta je najzanejsljivejšje merilo za rodovitnost zemlje. Kajti: kakovost tal se da z vztrajnim prizadevanjem izboljšati, vremenske prilike se pa lahko omilijo.

Kmet z ljubeznijo obdeluje svoj košček sveta. V njem je neka sveta vezanost na to svojo drago mu grudo. Ljubi jo in jo neguje, ako ima v sebi pravo srce kmeta. V njem je neka tradicionalna konservativnost: hoče vztrajati na svoji zemlji in delati, »kakor so delali predniki«. Delavec, ki ne dela sebi, ni neposredno odvisen od uspevanja podjetja, pri katerem je zaposlen. Njemu je mezza skoraj izključno poglavitno merilo za trud svojih rok. Toda kmet je od zemlje odvisen na neposreden način. V tem je poglavitna razlika med njima.

Kaj pa delavec-kmet? — Ali je možno združiti ta dva poklica v enega samega? Na to vprašanje je odgovor zelo težak. Že res, da delavec z veseljem obdeluje po končanih urah v tovarni svoj vrtiček okrog stanovanja, ako ga ima. S tem pa še ni rečeno, da je tako postal kmet...

O tej združitvi dveh poklicev pa lahko govorimo pri sezonah v Prekmurju. Ti ljudje zares sami ne vedo, kakega stanu so. Povprašaj jih: »Ste delavci?« — »Delavci smo,« odgovore. In čez čas še pristaviš: »Pa ste kmetje?« — »Da, kmetje smo.«...

Torej delavci-kmetje!

Na prvi pogled se človek temu ne bi bogve kaj čudil. Saj čuditi se niti treba ni, ko pa si smisel tega zanimivega dejstva lahko raztolmačimo. Vendar je pa v tem neka tragika, ki bi mogla imeti občutne posledice.

Če porečemo: delavec ima svojo specifično delavsko zavest, ki jo čuva in spoštuje, smo povedali resnico. Če dodamo: kmet ima svojo visoko kmečko samozavest (v tem primeru se ne oziramo na premoženje), svoj ponos, ki ga naslanja na tradicijo svojega pokolenja, je stvar na mestu.

Kaj pa delavec-kmet?

Ali ima tudi ta svojo delavsko-kmečko zavest, ponos svojega stanu? Tukaj pa je odgovor vse drugačen. Zavest ne more biti tukaj na višku; ako smemo v tem primeru sploh o njej govoriti, poudarimo, da je borna. Saj naš sezonec sam ne ve pogostokrat, kam, h kateremu stanu se naj prišteva. Do-

ki budno čaka kako se razvijajo politične razmere na Balkanu.

Atentat na Hitlerja v Monakovem je sprožil po vsem svetu živahno razpravljano o tem, kako je bil ta atentat pripravljen, kdo ga je zasnoval in izvedel. Zaenkrat so samo še ugibanja na vse strani. Najmanj je verjetno, da je atentat delo angleških špijonov. To bi namreč bilo najslabše znamenje za uspešno varnostno službo Nemčije, da bi se tujcem posrečilo tako zelo ogrožati osebo voditelja Nemčije. Zadnji čas je bil aretiran nemški prestolonaslednik, ki je sedaj zaprt pod strogim nadzorstvom.

ma ima bajto in nekaj krp zemlje. Zvečine je še neredkokrat ta zemlja agrarna; tako da ima svoje lastne zemlje le prav malo, komaj nekaj oralčkov. Živi v siromaštvu, ki je ponekod obupno. Tukaj — seveda — ni nobenega govora o kmečki zavesti. Kaj pa o delavski? — Še manj. In takih ljudi je v Prekmurju med kmeti do 70%. Iz teh vrst se zgrinjajo naši sezonski delavci v Bačko, Banat, v Francijo in Nemčijo; prejšnje čase pa v Ameriko. V svetu postanejo delavci: večinoma poljski, pa tudi tovarniški. Prej so kolikor toliko doma obdelovali svoja polja, delali so sami sebi. — A zdaj na

tujem? Zdaj je postala stvar čisto drugačna. Postali so ti ljudje hlapci na tuji zemlji. Delajo za plačo, ki jim jo daje gospodar — žalibog tujec —, ne pa zemlja sama s svojimi sadovi.

Tak človek je nekako izkoreninjen. Nevarnost, da izgubi domovinsko zavest, ga obdaja od vseh strani. Pride iz tujine na svoj dom. Zemlja mu ni več tako pri srcu, ali se pa zanjo mnogo sploh ne zmeni. Za delavske organizacije pa nima primerne vzgoje, je še premalo zrel in nima one trdne zavesti skupnosti, ki je tako značilna za delavske skupine.

V tem je ravno tragika sezonskih delavcev. Postanejo nekako indiferentni do vsega, kar jih veže na domači svet. Kjer jih pač vabijo, tja pa pojdejo: za kruhom...

Ta problem je vreden posebnega zanimanja. V strahu, da ne postanejo običajen plod časa in razmer, bi tukaj moralo priti do neke organizacije. Saj čas jih mogoče danes nujno potrebuje, jutri jih več ne bo. Dobro pravi pregovor, da je tujina kruta mačeha. Ali moremo zatrdno vedeti, kako dolgo bosta Francija in Nemčija sprejemali naše sezonske delavce? — V tem vojnem času jih seveda krčevito pridržujeta na svojem ozemlju, toda kako bo čez mnoga leta, tega ne vemo. Tisočim lačnih družin ne moremo kar tako na slepo obetati sigurne zaposlitve njihovih rednikov v bodočnosti, kajti ne vemo, kaj se zna zgoditi. S. S.

Naši gozdovi in žage

Pred kratkim je izšla v založbi Delavske zbornice v Ljubljani knjiga o našem gozdno-žagarskem delavstvu in njegovem položaju v desetletju od 1927 do 1938 ter sploh o položaju naše gozdno-žagarske industrije. Knjiga je zanimiva, tako s stališča delavstva, kakor s splošnega narodno-gospodarskega stališča. Saj obravnava knjiga vsa pereča vprašanja iz šumsko-žagarskega področja od izrabe gozda preko delavskih vprašanj do ugodnejših pogojev tako delavstva in naše slovenske šumarske industrije. Članke so prispevali Filip Uratnik, ing. Lojze Žumer in župnik Karel Škulj. Sledijo pripombe delavcev in delodajalcev. Dodatek je anketa o vseh vprašanjih, ki zadevajo šumsko-žagarsko delavstvo in industrijo. Prav na podlagi te ankete, ki nam v preglednih grafikoni in statistikah prikazuje razvoj slovenske lesne industrije in stanje našega šumsko-žagarskega delavstva, so nam navedeni avtorji podali kolikor mogoče izčrpen pregled o teh vprašanjih.

V uvodu samem je že postavljeno, da ni vsa ta tvarina obdelana tako, kakor bi morala biti. Saj manjka mnogo statistik in pripomočkov do popolne slike stanja našega šumsko-žagarskega delavstva in slovenske lesne industrije.

Naj navedem samo nekaj zanimivih podatkov iz te knjige. Takoj v uvodu pokaže, da se naš gozd prekomerno izkorišča. Tako se je v letih konjunktore pri nas posekalo dvakrat toliko lesa, kakor ga letno po računih strokovnjakov priraste. Problem, ki se tu javlja, ni samo problem, ki se tiče neposredno delavstva samega, temveč splošno narodno-gospodarski problem v najširšem pomenu besede. Čuti se naravnost kričeča potreba po smotrnem gospodarskem načrtu glede ekonomičnega izrabljanja naših gozdov. Kljub temu, da predstavlja Slovenija s svojimi gozdovi le neznaten odstotek z ozirom na odstotek gozdne površine celotne Jugoslavije, znaša vendar izvoz lesa iz Slovenije 30%, v dobi konjunktore celo do 50% celotnega jugoslovanskega izvoza.

Drugo važno vprašanje, ki ga knjiga obravnava, je vprašanje delavstva v šumsko-žagarski stroki. Ing. Lojze Žumer, ki je prispeval članek o tem vprašanju, ugotavlja velike težkoče, ki nastajajo. Saj je ravno šumsko-žagarska stroka podvržena največjim in najbolj čutiljivim konjunktornim valovanjem. Tu je v prvi vrsti prizadeto delavstvo. Kajti sedaj uravnovešeneje v proizvodnji in konzumu, je problem tako socialno-političnega kakor gospodarskega značaja. Ureditev delovnega časa, ureditev zavarovanja, minimalnih mezd, sezonski lesno-žagarski delavci so zadeve, ki bodo vse bolj in bolj silile do intenzivnega študija in primerne rešitve.

Uvod poudarja, da je knjigo zahteval čas. Velika kriza, ki je najobčutnejše zadela prav šumsko-žagarsko delavstvo, je bila prvi sumek in vzrok za proučevanje stanja delavstva. Na koncu so nanizani predlogi delavcev,

delodajalcev ter članov samih. Predlogi so upoštevanja vredni, želimo pa le, da bi jih merodajni dejansko v praksi upoštevali. Knjiga je torej pozitiven doprinos k študiju stanja šumsko-žagarskega delavstva. Vsakdo, ki se bavi s tem vprašanjem, se bo moral z vso resnostjo ozirati na izsledke in na predloge, ki so objavljeni v knjigi. Iv. Sever.

Resnici

Človeštvo pozna mnogo čednosti, med katerimi zavzema resnicoljubnost zelo ugledno mesto. Človeka, ki govori vedno resnico in na katerega besedo se lahko zanesemo, vsi spoštujemo. Lažnik pa ne uživa ugleda, nihče njegovi besedi ne verjame, vse se boji njegovega jezika, ker navadno napravi iz resnice laž, ker prikazuje resnične stvari v lažni luči. V lažnivem ozračju se nihče rad ne giblje, ker je kot zastrupljen.

Vsak kreposten človek ljubi čednost in sovraži nečednost, zlo. Prav posebno velja to za kristjana, katoličana, v katerega oči je po krščanskem nauku nečednost, kar je laž, tudi nekaj nemoralnega, nekrščanskega, nekaj grešnega. Človeku, ki trdi o sebi, da je veren, vsako nečednost zamerimo kristjanu huje kot svobodomislecu, ki je zavrgel božjo postavo in se zato poslužuje vseh sredstev za doseg svojega namena, česar pa kristjan ne more in ne sme.

Kar velja za poedince, velja tudi za gibanja in organizacije. Organizacijam, ki se ne prištevajo h krščanskemu svetovnemu nazoru, mnogo lažje odpustimo, da se poslužujejo raznih sredstev, ki se zde ali so moralno oporečna. Taka sredstva so med drugim tudi varanje javnosti, laž ali celo dejanski napadi na nasprotnike. Takih sredstev se katero koli krščansko gibanje ali organizacija ne more posluževati, če hoče biti res krščanska niti se jih ne morejo posluževati osebe, ki so javni funkcionarji, pa hočejo biti praktični katoličani.

Vsakogar in še prav posebno kristjana sodimo po delih in ne po besedah, kajti krščanstvo je dejavnost. Zato dela slabo uslugo veri in krščanstvu poedinec ali organizacija, ki pravi, da hoče biti ali da je kristjan, pa pri tem vara, laže in izvaja nad ljudmi pritisk, tako da dela dejansko nekrščansko. Preprosti ljudje bodo sodili krščanstvo po takih laži-kristjanih, ugotoviti ne bodo mogli nikake razlike med kristjani in nekrstjani ter bodo zato izvajali posledice, ki bodo pogubne za — Cerkev.

Krščanski strokovnjaki smo se vedno borili za resnico in proti laži, ker vemo, da končno zmaguje vendar le resnica. Težko je bilo zato mnogokrat naše delo nasproti nasprotnikom, ki so se posluževali nasproti nam vsakovrstnih sredstev. Na poti poštenosti in resnicoljubnosti bomo vztrajali, naj pride nad nas, kar hoče!